

СВІБОДА SVOBODA УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 229. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 3-го жовтня 1939.

No. 229. Jersey City, N. J., Tuesday, October 3, 1939.

VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ ПЯТЬ ЦЕНТИВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ
АМЕРИКИ. ДЕРЖАВ АМЕРИКИ.

Тел. „Свобода“: BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016.
4-0807.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES
OF AMERICA.

FIVE CENTS ELSEWHERE

ДЕБАТИ НАД НЕВТРАЛЬНОСТЕ- ВИМ ЗАКОНОПРОЄКТОМ

ВАШИНГТОН. — Цього понеділка розпочались у федеральній сенаті дебати над неутралистичним законопроектом, який мав би повалити теперішній акт, а впровадити новий, що дозволяє Америці продавати воюючим країям зброю й амуніцію. Голова сенатського комітету заграничних справ, Пітмен, предложив сенатові цей новий законопроект. Він, хоч з одного боку має багато прихильників, то з другого має стільки ж ворогів. Сподіваються такої ораторської боротьби над тим законопроектом, якої дотепер не знав американський конгрес. Знавці кажуть, що дебата потягне щонайменше три тижні, а хто зна, чи не більше.

День перед тим приправку цієї боротьби можна було почути через радіо: бувший ньюйорський губернатор, Алфред Смит, що віддавна ворогує з президентом, тепер виголосив промову в обороні політики президента, а саме в обороні законопроекту Пітмена, що вповні покривається з волею президента. Смит говорив, що президент справді бажає миру і цей мир можна досягнути лише тоді, коли дозволиться без винятку всім воюючим країям купувати, що вони захочуть, але щоб вони собі забирали самі продукти й щоб американські кораблі не їхали на воюючі води. Проти нього говорив через радіо сенатор Най, який казав, що з тої позиції можуть скористати лиш Англія й Франція, а не Німеччина. Остання готова мститись на Америці й у той спосіб дійде до війни.

ПЕРЕСТЕРІГАЄ ПЕРЕД ПІДСТУПОМ ВОЮЮЧИХ ПРОСІН.

НЬО ЙОРК. — Професор міжнародного права у Єйльському університеті, д-р Едвін Борчард, виголосив промову, в якій перестерігав американський уряд перед тим, щоб до ньюйорських портів не дозволити прибувати озброєним англійським кораблям. На основі нового розпорядку англійської адміралії всі англійські цивільні кораблі дістануть гармати проти субмарин і літаків. Через те вони стануть „воєнними кораблями“. А як такі, будуть підлягати під обстріл чужих кораблів. Коли вони будуть припинити нещастя. Згаданий професор перестерігав також перед тим, щоб Англія в тій війні не вживала старих підступів і не вивисувала на своїх кораблях американські прапори, або малювала ті прапори на боках кораблів. Це також комплікувало б положення. Борчард закликав уряд заборонити Англії ці практики.

АМЕРИКА В РОЛІ „МИРОТВОРЦЯ“.

СІНСІНАТІ (Огайо). — Конвенція Американської Федерації Праці рішила звернутись до американського уряду, щоб він ужив своїх впливів у цілі припинення війни в Європі. Але водночас конвенція висказала своє бажання, щоб Америка за всяку ціну вистерігалась сама встрянути в ту війну.

ПЕРЕМОГА НІМЕЧЧИНІ НЕ БАЖАНА ДЛЯ АМЕРИКИ.

НЬО ГЕЙВЕН. — Президент Єйльського університету сказав, що колиб виграла в тій війні Німеччина, то це справді ще не означало б, що вона зараз напала на Америку, але її перемога всетаки значно ослабила оборонну позицію Америки, як теж підірвала міжнародну добру віру і відношення між поодинокими народами.

ТАВРУЄ САМОЛЮБНІ МОЛИТВИ.

НЬО ЙОРК. — Священник Тейбер виголосив проповідь, у якій таврував тих людей, які ніби є релігійні, ходять до церкви молитись, але в своїх молитвах стараються випросити собі в Бога якісь особисті користі. Така себелюбна молитва розминається з дійсним завданням молитви, говорив священник.

ВИКІНЧЕННЯ ЛЕТУНСЬКОГО МАЙДАНУ.

НЬО ЙОРК. — Ньюйорський летунський майдан, побудований „Доблю Пі Ей“ в Норт Біч, вже на укінченні і віддадуть його до вжитку в половині цього місяця. Це буде один з найкращих летунських майданів в Америці. У зв'язку з будовою тої майдану було недавно багато критики, мовляв, коли би були його будували приватні компанії, то були би виконали роботу за половину тої ціни, яку взяло „Доблю Пі Ей“.

ЯКІСТЬ УЧИТЕЛІВ ВАЖНІША, НІЖ ЯКІСТЬ БУДИНКІВ.

НЬО ЙОРК. — Фондація Карнегія в публічному бюлетені подала до відома вислід своєї дискусії, яка заключається в погляді, що якість учителів є для виховання дітей значно важніша, ніж якість шкільних будинків. Без добрих учителів самі шкільні мурі, хоч які вони були гарні, дітворі не дадуть доброго виховання.

ГІТЛЕР ХОЧЕ УСТУПИТИ

ЛОНДОН. — У політичних лондонських колах рахуються з тим, що канцлер Гітлер виступить у скорому часі з якоюсь новою сенсацією. Він запропонує мир, а тим, що кажуть, що вони воюють з Гітлером, чи з Гітлером, заявить, що він готов уступити. Його наступником став би Герінг. Гітлер, вважаючи, що його місія вже скінчена, відтягнувсь від політичного життя. Коли б і це не проговорювало до альянтів, то Гітлер готов заповісти, що він має в руках якусь таємну зброю, котрою цілком певно зможе нанести Англії й Франції смертний удар.

СОВЕТИ „ЗАПРОСИЛИ“ ВЖЕ Й ЛАТВІЮ НА ПЕРЕГОВОРИ

РИГА (Латвія). — Стадосі те, чого треба було надіятись. Латвійський міністер заграничних справ поїхав до Москви, щоб „заклучити новий торговельний договір“. Це значить, що Латвія підійде під контроль Сопетів, під якою є вже Естонія. Сопети контролюватимуть латвійську промисловість, що є дуже вигідною для експорту товарів з України.

„БЕЗБОЖНИК“ ПРОТИ КАТО- ЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ

МОСКВА. — Советський журнал „Безбожник“ атакує католицьку церкву в Польщі за її нетерпимість і за те, що вона була денационалізаційним засобом і служила для полонізаційних цілей. Журнал пише, що багато польських католицьких священників і жидівських рабів були „поліційними агентами“.

ЩАСТЯ ВЛАСНИЦІ ПЕРСТЕНЯ

НЬО ЙОРК. — Пані Стренген мала величезне щастя з своїм 25,000 доларовим перстеном. Вона забула його в допілничці в „салоні краси“. Звідтам лестень повандрував до загального смітника, а далі до міського смітничого трою. Та-тут очутилась пані Стренген. Наробила галасу. Почалась нагінка за перстеном і остаточно люди дерешкали дві тони сміття та перстень таки здобили.

ПАПА ПОКРИПЛЯЄ ПОЛЯКІВ НА ДУСІ

РИМ. — Папа Пій XII прийняв польську делегацію й промовляв до неї серед сліз. Подають, що голодно плакали присутні й плакав папа, обтираючи двічі сльози, коли згадував про трагедію Польщі. Однак заперечує поляків, що їхня справа не пропала.

МИШ ПРИЧИНОЮ СМЕРТІ.

Недавно вмер 9-літній хлопчик, Алберт Делл Джесінг у місті Метрополіс, Ілліной, від укушення миші. Лікарські огляди показали, що миш смертельно заразила Алберта скажежиною.

ВОЛТЕР ВІНЧЕЛ ПРО ГОЛОД В УКРАЇНІ

Відомий американський колюмніст Волтер Вінчел пише, що московська „Правда“ виправдує свій похід проти Польщі тим, що йде „визволити“ українців. Він каже, що це дуже цікава „причина“, коли зважити, що в Україні під Сопетами гинули українці мільонами від голоду, а в тому часі якимсь чудом москалі не гинули...

ДЕ ГРОЗИТЬ РОСІЙСЬКИЙ МЕДВІДЬ.

Росія вже знищила незалежність невеликої держави Естонії, а тепер простягає свої лапці на Латвію. Естонію загорнула під претекстом, що Естонія пустила з порту Таліна польську субмарину, котра потім затопила російський торговельний корабель. Тепер Латвії грозить зовсім без ніякого претексту. Естонія спершу запевняла, що вона буде ставити опір намагаюній анексії, а Латвія не дозволяє собі навіть на таке запевнення. Ситуація ставить питання перед Литвою: коли прийде черга на мене?

ЧОРЧІЛ ЗА БЕЗПОЩАДНУ ВІЙНУ З НАЦІЗМОМ

ЛОНДОН. — Перший лорд адміралії, Вінстон Черчилль, відомий противник Німеччини, покликаний тепер на той самий уряд, який мав у своїх руках у часі минулої світової війни заповіти, що Гітлер міг війну зачати, але не буде тим, що буде рішати, коли та війна закінчиться. Він далі заявляє, що нема мови про якусь замирення з такими „генгстерами“ як Гітлер, і такими „генгстерськими“ методами роблення порядку в Європі як ті, що їх увели нацисти. Цікаве в заяві було те, що Черчилль обійшовся дуже делікатно з Сопетами. З цього заключають, що Англія таки числить на те, що Сопети готові задержати у дальшому ході подій неутралістичність. А може комбінації йдуть і так далеко, що числять на те, що Сопети готові обернутись і проти Гітлера. Багато людей висказують на ту тему різні гадки, що легко робити, бо ніхто не знає, що діється в Москві й що є в голові Сталіна.

БАГАТСТВО АВСТРАЛІЇ У ВОВНІ.

Австралія має тільки сім мільонів населення, але має багато на віви: має їх понад сто мільонів. Тож і головна частина приходів Австралії походить з вовни. Найбільше вовни купує Англія. Везе до своїх фабрик вовну, а звідти вивозить сукна та убрання головно до Індії, що майже сусідує з Австралією.

ДЕ КОМАРИ ГІРШІ ВІД ВОВКІВ.

На сибірських північних тундрах намножується в літі стільки комарів, що вони прямо позайдалиб оденів, колиб одені не втекли від них далеко на північ, де вічно царить зима. Олені воліють на чім-будь перебувати той час, як по-дудневі тундри роються комарами, ніж наражатися на смерть від заїдження комарями. А коли позимніє і комари вгинуть, одені знов вертаються на полудне.

400 ЖІНОК НА ГОСПО- ДАРСТВІ.

Великий князь Типуру, чи то магараджа з Типуру, на початку серпня заставив за своєю сестрою до Канади. Коли запитали його репортери в Торонті, скільки він жінок має, він прижмурих очі і з усмішкою сказав: „На моїм дворі в Індії є 400 жінок... А всі вони — то наймички, кухарки, кравчині, тощо“.

ПРИЛАД ДЛЯ ВБИВАННЯ БАКТЕРІЙ.

Бактерії гинуть від дуже гарячої пари. Тому придумано недавно такий невеликий прилад, що в нього наливають води, а коли потиснути відповідний гудзик, то за чверть години так нагріє воду електрична струя, що з рурки приладу виходить дуже гаряча пара. Такі прилади вживають часто лікарі — хірурги до стерилізування, тобто чищення від бактерій, своїх знарядів, яких уживають до роблення операцій.

ЗАХІДНЯ УКРАЇНА ЗАВАЛЕНА СОВЕТСЬКИМИ ВІЙСЬКАМИ

БЕРЕСЬЯ ЛИТОВСЬКЕ. — Американська пресова агенція подає, що Сопети кинули величезні маси війська на шойно заняті західно-українські й білоруські землі. Є того війська вже тепер біля мільона, а може вдвоє стільки. Приглядаючись до рядів советських жовнірів, що посуваються постійно як та хмара, можна ствердити, що три чвертини цього війська це азіати. Військо дисципліноване, але всі рухи виходять автоматично. Коли порівняти советську армію з німецькою щодо модерного виєквіпування, то советська остається далеко позаду. Особливо впадає в очі те, що машинний і технічний матеріал скоро пеується. Дороги завалені советськими моторизованими частинами, що полсувались і не є до вжитку. Можливо, що це сталося наслідком поганих доріг. Офіцерів нема так багато. Жовніри їх поздоровляють, або ні, як хто хоче. Відразу завважується, що офіцер не є рішальним чинником. Бо навіть тоді, коли американський кореспондент хотів такого офіцера відфотографувати, той пішов питати дозволу в політичного комісара. Цей останній є рішальною фігурою навіть на фронті. В ресторанах їдять разом звичайні жовніри й офіцери. Але тоді, коли кожний з них може за їжу заплатити. Кореспондент подає, що бачив усюди горючі ватри і купи советських жовнірів, що сиділи довкола вогню, ломали твердий чорний хліб і пили чай. Між шоферами і летунами були також і жінки. Полонених польських жовнірів, а мали забрати їх до 100,000, відпускають додому без всяких зобов'язань, а від польських офіцерів вимагають писемної заяви, що не будуть воювати проти Росії.

РУМУНІЯ БЕРЕТЬСЯ ДАВАТИ УКРАЇНЦЯМ ПОЛЕКШІ.

БУКАРЕШТ. — Румунська влада, що досі вела супроти національних меншин, а зокрема проти українців, політику безпоощадної денационалізації, проголосила, що дасть певні полєкші на полі шкільництва. А з радіової стації в Кишеневі дозволить на авдії російською мовою. Все це, як кажуть, з огляду на советську небезпеку.

ЩО ДІЄТЬСЯ У ЛЬВОВІ?

ЛОНДОН. — Згідно з тим, що передає советське радіо, усі фабрики і склепи у Львові перейшли на власність держави. Потворено робітничі ради, слідять за непевними елементами і віддають їх владі. Є нова міська робітничая міліція. На її чолі стоїть робітник (метальовець), усаджений польською владою до тюрми тому 5 років як комуніст, а тепер випущений на волю. Населення носить червоні відзнаки на руках і червоні звізди, чи червоні краватки.

НОВИЙ ПОЛЬСЬКИЙ УРЯД.

ПАРИЖ. — Президент Польщі Мосціцький, що є інтернований у Румунії, зрезигнував, а на його місце станув президентом Володислав Рачкевич, що є родом з Білорусі й брав живу участь у польському житті за царської влади, а по її розвалі, в революційній акції для відбудови Польщі. Був свого часу польським міністром внутрішніх справ, маршалком сенату й воеводою в різних воевідствах, при кінці на Помор'ю. Августа Залеського назначено міністром заграничних справ, а Адам Коц міністром скарбу. Англія й Франція вже так якби визнали цей уряд. Це має значіння хочби з того боку, що уряд могтиме розпоряджати польським скарбом і тими мільонами, що зложені на конто Польщі в різних банках по цілому світі. Німеччина заявила, що цей уряд то „гумористика“, а також запротестувала проти того, щоб Мосціцький міг виконувати якісь державні акти, бо він є інтернований і позбавлений права функціонувати. Знову на те відповідають, що Рачкевич був назначений наступником ще на польський землі, а далі підкреслюють, що Мосціцькому не може ніхто відібрати права резигнації. Вкінці він міг би і згинуть, а тоді мусів би бути хтось на його місці.

СТРАШНЕ ОГІРЧЕННЯ НА ПОЛЬСЬКИЙ УРЯД.

ЛОНДОН. — Панує таке переконання, що польський нарід дописав та що дописав і польський жовнір. Зате цілковито не дописав польський провід. Найгірше озлоблені на польський уряд за те, що він так скоро втік з Варшави, коли повинен був там остатись і бути прикладом, як треба витримувати і боронити край. Очевидно, що ще гірше огірчені на військовий провід, що теж вивтікав передчасно.

ХОЧУТЬ РЯТУВАТИСЬ „ДЕМОКРАТІЄЮ“.

ПАРИЖ. — Політичні польські кола беруться тепер творити такий польський уряд, що був би виразником усіх течій. Тому беруть до нього таких що були переслідувані минулими польськими урядами. І кажуть, що доперва цей новий польський уряд буде справді „демократичний“.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЩЕ ПРО "ВИЗВОЛЕННЯ"

"Нью Йорк Таймс" схоплює дуже влучно властиву ціль у поспіху Сталіна захопити західно-українські землі, коли підкреслює, що тут не йде Сталінові про визволення українського народу з польської неволі, а тільки про те, щоб знищити до щенту український націоналістичний рух, що змагає до об'єднання українських земель у незалежній Україні. Те своє бажання прикриває Москва перед українським народом гарними фразами про те, що безземельні й наймити стають тепер панами, забирають панські маєтки, входять до комітетів, що тепер правитимуть селами й містами і т. п. Це все звучить для нас, що терпіли гнет, надзвичайно дивно. І на те певно дається зловити багатьох людей. Ось таке припускає американська газета. Та ми, вгляньмо у справу ще глибше.

Український народ у Польщі, Румунії й під Мадяриною терпів довгий час. Польська неволя тривала й тоді, як існували Совети. І тоді український народ кривавився також і в Польщі, де його пацифікували, в тюрми саджали і вшали. Тоді, як відомо, українці апелювали до всього світу, а між іншим і до Ліги Націй, і то й тоді, коли в ній засідав Літвінов, представник Советів. Бувало так, що тоді навіть в англійським парламенті підносилися голоси, що брали український народ в оборону. Але навіть такої оборони не зазнав наш народ від Советів, хоч Совети могли були от хочби в Лізі Націй запротестувати проти польських катівань і взяти в оборону поневоленний український народ. Та того всього не було. І не диво. Советський кат нищив у тому самому часі український народ у Великій Україні, то як міг братися за оборону українців, гноблених Польщею? Тому саме, коли тепер советська "Правда" розписується широко про "братів по крові" з Західної України, яких Совети "визволяють", коли проливає сльози над муками нашого народу під Польщею, то це лицемірство, і то страшенне лицемірство. Бо й тепер Москві не йде про дійсну полешку для українського народу. Сталін тільки користується того, що Гітлер потребує Советів, щоб ними страшити Англію і Францію і змусити їх заключити з ним мир. І тому так легко загарбує західно-українські землі на те, щоб московська чрезвычайка могла добити український націоналістичний рух.

Це добре, що тепер на українській землі будуть зліквідовані панські маєтки. Але важніше те, в чіих руках опиниться влада, бо як вона буде чужа, то всеодно добра нам не буде. Ось тому не надіємось ніякого добра від влади Москви, бо нема добра від неї й на землях Великої України. Та це не значить, що Москва вийде з цього горою. Ні. Вона таки скоріше чи пізніше розлетиться, а з советських руїн підніметься нове життя, що принесе справжнє визволення і справжнє добро також і Україні.

ОСТОРОГА ПЕРЕД "ОТАМАНАМИ" І СПЕКУЛЯНТАМИ

Зачалася велика війна, в яку вже втягнені могутні держави. І так виглядає, що готові бути втягнені в ту війну ще й інші держави, і то такі, в яких український народ є на своїй землі (хоч не своїм господарем!), і такі, де живуть українські імігранти: політичні й інші. І є вже така держава як Канада, де маємо сотні тисяч канадійців, себто тих, що роджені в Канаді, а є з української крові. Подібне булоб і з Злученими Державами, як щоб вони взяли участь у цій війні, на що однаке покищо не заноситься.

Значить, що коли тепер українська справа стає європейською чи світовою проблемою, то, не зважаючи на рідні землі, маємо в світі по різних державах повно людей, що зв'язані з українською справою ідейно й кровно. Щодо цього можемо сказати, що маємо навіть маси таких людей. І то в тому розумінні, що ті люди охотно послужилиб своїм голосом чи грошми, щоб допомогти українському народові в Європі визволитись.

Але в тих різних краях є між нами також і повно різних політичних авантюристів і спекулянтів. Нічого в тому дивного й особливого, бо так є з усіма іншими народами. А в таких часах, як теперішні, як це добре знаємо з минулої війни, є добра нагода для "отаманування", для висування перед чужими державами різних проєктів використання України чи української крові для їхніх інтересів. Дещо з цього уже дійшло до нас. Іде тут про організування українських легіонів в Європі, чи тут в Америці. Про те, що відноситься до канадійського ґрунту, можна було вчитити і в тутешній нашій пресі. Ми про це не гадували, бо не хотіли "місити болота", будучи того переконання, що розум і національна честь скоро й тут заважуть, а хто цього не розуміє, того заставить до цього саме громадянство. А ми принаймні навчимось цінити українські крові у такий гідний спосіб, що коли будемо звизати своїх проливати кров, то тоді, коли матимемо звання щодо цієї справедливості, яка має бути прикладом до українського народу на випадок перемоги.

Та тут у Злучених Державах покищо не можемо займатись реально цією справою, бо наша держава неутраляна. Але, як згадано, і тут можуть зайти зміни. Та без огляду на те, чи з цього прийде, Злучені Держави зо своєю великою українською іміграцією вже тепер являються тереном, на якому можуть різні політичні авантюристи, чи навіть агенти, вводити в блуд не тільки наше громадянство, але й американські політичні кола. Можуть бути і такі авантюристи, що захочуть заступати українську іміграцію навіть в Європі й у її імені говорити. На те все треба нам тепер звертати пильну увагу.

Українська іміграція може і повинна відіграти поважну роль в сучасних моментах. Вона зможе дати поважну допомогу також і акції створення незалежної української держави. Але це буде зроблене організаційним шляхом, а в першу чергу тим, що їх український загаль в Америці до цього уповноважить. Що так думають також і в інших осередках нашої іміграції, видно між іншим також і з відозви управи Українського Народного Союзу в Франції, що її поміщено в паризькій "Українській Слові" з 3. вересня 6. р. Читаємо там таке:

"Вся наша іміграція повинна й надалі зберігати спокій та заховуватись так же бездоганно, як це було дотепер. Всяке хвилювання, нерозважні вчинки, зроблені під натиском чужих, чи деяких агітаторів української національності, що в тих важких обставинах хочуть затіяти якусь отаманську авантюру, українська іміграція мусить свідомо відкидати та поборювати.

"В міру розвитку міжнародних подій, за якими управа Українського Народного Союзу у Франції безупинно та дбайливо стежить, українська іміграція одержуватиме від управи Союзу потрібні й вказівки, що далі робити і як заховуватись. Саме в цей мент вся наша іміграція у Франції мусить вказати якнайбільшу організованість та самодисципліну.

"Пам'ятаймо всі, що в ході міжнародних подій видивається також і українська справа. Наш народ бореться безупинно за скинення ворожого ярма, а тому кожний нерозважний крок нашої іміграції, чи поодиноких українців, може цій українській боротьбі нанести тільки шкоду. Управа Союзу має інформації, що деякі спекулянти від політики почали творити якісь закон-

спіровані комітети та намагаються говорити перед чужиними нинішниками в імені української іміграції у Франції. Крім цього до відома управи Союзу дійшло, що деякі "отамани" почали робити заходи перед керівними французькими чинниками, щоб одержати дозвіл на організування українських військових формацій. Управа Союзу заявляє, що воно поборює такі вчинки різних спекулянтів і буде цим більше поборювати перед французькою владою. Спекулювати на трагедії українського народу та на українській іміграції цим банкрутам ми не дозволимо. Українська іміграція має своє завдання перед Батьківщиною й вона зможе це завдання належно виконати лише тоді, коли не виступає в ролі якогось отамана самозванця, а діятиме разом з мільонами української іміграції, що знаходяться в Америці, Канаді та інших заморських краях. Та ж іміграція за океаном нікому не дала своїх повноважень. Вона має своїх керівників, які уповноважені говорити в її імені".

Як бачимо, то вже ринче як кампанія не вдалася. Кант-Ко звертає, як країни, ки пробує там втягнути "уку", представляючи себе речницями нашої іміграції, доправа, не прив'язуємо до того ваги, бо, коли йде про нашу іміграцію, то з тим зримо скоро самі порядок, як об заходи да потреба. Зате йде нам про те, щоб ми всі завчасу знали, що такі речі можуть діятись. На таке треба бути приготуваним і коли десь хтось щось таке робить, то треба глядіти на це як авантюризм.

При кінці зазначимо, що ми раді, що в Франції далі існують українські націоналістичні установи та що там далі виходить український націоналістичний часопис "Українське Слово", що не тільки не припинений, як це розголошували різні вороги, але ще поширює видавничтво, щоб, у зв'язку із розвитком міжнародних подій та konieczністю подавати якнайшвидше до відома читачів і прихильників усі найновіші вісті та їх відповідно насвітлювати".

ні вести далі війну, якби ця кампанія не вдалася. Зо свого боку Росія теж віднесла зо згоди з Німеччиною поважні користі: вона заняла великі простори Польщі, й то без поважних страт. Через те вона дістала дуже поважні політичні й економічні засоби, широкі території, врожайне Поділля, ліси в Карпатах та нафтові терени під Карпатами. Вона станула через те дуже міцною ногою в середній Європі й на Балкані й нині вже не може Німеччина нічого робити в середній Європі ні на Балкані проти волі Росії. Крім цього Росія заняла Естонію менше-більше так, як Німеччина заняла Чехословаччину й загрожує ще заняттям інших балтійських країв, а цьому заняттю Німеччина певно не зможе запобігти. В цей спосіб Росія покляла край пануванню над Балтійським морем з боку своєї одинокої суперниці, Німеччини.

Як з цього видно, за ліквідацію східного фронту й за поміч советської Росії в мирі й війні Німеччина заплатила величезну ціну. Не даром американські газетарі кажуть, що Сталін уміє торгуватися як азійат і вміє заставити покупця заплатити собі за купно два рази більше, ніж воно варт.

Оцінюючи ситуацію в Європі в річницю міненської загоди, публіцисти годяться на те, що Німеччина за цей рік зробила для себе багато корисних потягнень, однаке вона заплатила за це величезну ціну, бо впливи на сході й полудневім сході Європи. Вона знищила Польщу, але на свою границю замість слабкої Польщі поставила багату сильнішу Росію. Оноді німецький цензор пропустив з німецького фронту в Польщі замітний уступ у донесенні Толішеса, кореспондента "Нью Йорк Таймсу", що, мовляв, німецька військова команда не почувалась зовсім вільно, що на східній границі Німеччини стоять тепер мільйони російської армії. Через це навіть ліквідація східного фронту виглядає дуже проблематично.

Все це кажує на те, що Мінхен був лише початком далеко йдучих перемін, що ці події в Європі йдуть зо страшною скорістю та що в світі зо скорістю назріваеть нові, може ще більші події, яких якості й розмірів нині просто ніхто не може перебачити.

Що хто любить.

— Чому Іване, так часто говориш голосно сам зо собою?
— Бо, видиш, люблю часом поговорити з мудрим чоловіком.
Аякже!

У РІЧНИЦЮ МІНХЕНА

Здається, що багатьом людям важко зясувати собі, що це лиш один рік минув із відомого порозуміння між Англією й Німеччиною в Мінхені. Важко уявити собі тому, бо від того часу сталося стільки великих подій, що справді годі їх усіх змістити впродовж одного року.

Мінхенська полагода полягає в тому, що Німеччина за згодою Англії й Франції забрала собі німецькі провінції Чехословаччини й розбила решту Чехословаччини на федерацію трьох національних стейтів: чеського, словацького й українського. Кинувши Чехословаччину на жертву Німеччині, Англія й Франція сподівалися дістати постійний мир. Запевняла до того ще й Німеччина, що вона не хоче від Чехії нічого поза німецькі краї.

Нині ми вже добре знаємо, як грубо завелись Англія й Франція на мінхенській загоді. Наперед Німеччина не вдоволася німецькими краями Чехословаччини, але забрала чеські провінції під "протекторат", а, відірвавши Словаччину, створила з неї нібито незалежну державу, а Карпатську Україну дозволила заняти Мадяри. Поламала в цей спосіб Німеччина принцип самовизначення народів, котрий вона голосила підчас мінхенської загоди.

Не дала теж мінхенська загода миру, як ми це теж нині аж надто добре знаємо: саме Англія й Франція воюють нині проти Німеччини.

За посередній наслідок мінхенської загоди можна вважати німецько-польську війну, котра скінчилася розгромом і новим розбором Польщі. Доконано Польщу наслідком порозуміння між Німеччиною й Росією, котре знову було чимось, що йшло зовсім всупреч найголоснішим есенціальним Німеччині в Мінхені, де вона навіть Чехословаччину розбирає під тою прилотою, що Чехословаччина це немовби передня сторожа комуністичної Росії в середній Європі. Ще й рік не минув від цього розбору Чехословаччини, як Німеччина, що її розбирає за союз з комуністичною Росією, сама зробила угоду з тою комуністичною Росією.

Союз Німеччини з советською Росією дав Німеччині поважні користі: мілітарно Німеччина зліквідувала свій східний фронт, заняла широкую територію, й може тепер перекинути всю свою армію на захід, на боротьбу проти Франції й Англії. Дипломатично, Німеччина малаб тепер дістати допомогу Росії в своїй кампанії за мир. Економічно, Росія мала би допомогти Німеччині.

"Та лишіть це", бурчить Гайдар байдуже. "Як буду колінебудь близько, то подивлюсь. Але це гнівка, Маню, не сміє витікати на вулицю. Це не ваша дорога".

"Прошу покійно, коли почнемо гноїти поле, то вивеземо".

"Ви мусілиб мати порядню, цементову. Придасишб вам гроші до господарства?"

"Ой придасишб", похихікує старий. "Поставити нову стодолу... Але цей Михайло дурень. Степан має більше розуму до господарства. З нього був би газда!"

З поля вертається Дюла, везе на возі купку сина, але йде, наче грім бе.

"Піди сюди, хлопче", кличе його по батьківські Гайдар. "Я лише задля порядку. Де був Степан сьогодні вночі?"

Дюла розкрив уста й подивився запитуваче на старого й на Михайла: ніхто ані не мортнував. "Тут був", белькоче Дюла. "Зо мною та з Михайлом спав на горниці".

"Добре ти це сказав", похвалив його Гайдар. "А що, підеш до кінноти?"

Підліток блиснув зубами. "Звісно, до кінноти".

Із хати виходить Швестка й лається зтиха. "Підить сюди, Гайдаре, Степан вже дістав пару разів по морді. Тепер й його замкнуч у хаті".

"Це не вільно", гадає Гайдар. "Обмежування особистої свободи й таке подібне".

Швестка глузливо вишкірюється. "Плювати я на це хочу. Далеко гірше, що я нічого не знайшов. А ви?"

"Алібі як грім, Карлічку. Цілу ніч спав у сні, як порядний хлопчик".

"Брешуть", відрізав Швестка.

"Це ясно. Це вже вони, товарішу, мають у крові".

"Може на суді воно якось інакше повернеться".

"То ви їх не знаєте. Або виречуться зізнавати, або зложать криву присягу, де цілком певна річ. Це, Карлічку, на селі майже народний звичай".

"То що маю робити?" — бідкається Швестка. "Що ділає, Гайдаре, маємо Степана вже зараз арештувати? Що це зробив він, на це я готов землі зісти".

(Далі буде).

Карел Чапек.

ГОРДУБАЛ

КНИГА ДРУГА.

32)

"Не сховався", хмуриться Степан. "Чогоб я мав ховатись? Слав".

"Так ви мабуть не виспались уночі, що?"

"Виспався. Чомуб я не виспався, прошу файно?"

"Так чого ви спали тепер?"

"Бо — не маю що робити. Досить я наробився в наймах".

"Учора працював, прошу покійно, цілий день орав у полі", вишутється похапцем старий Маня.

"Вас я не питався", відрубав Швестка. "Ходіть до хати, розумнику, й Михайло також".

"Ах, гріхи, гріхи!" — зідхнув Гайдар. "А що ви, Степане, кажете до того, що сталося із Гордубалом?"

"Я йому цього не заподіяв", вирвалося у Степана.

"Так ви вже знаєте, що його забили?" — вигукнув переможно Швестка. "А хто вам це сказав?"

"Ніхто. Та коли чоловік бачить жандармів — то гадає, що либонь із Гордубалом щось сталося".

"А чому саме з Гордубалом?"

"Тому — тому, що ми посварились". Степан стискає уста й кулаки. "Викинув мене, собачий син".

Швестка трохи розчарований. "Уважайте, Маню: ви отже признаєтеся, що не по добром розійшлись із Гордубалом?"

Степан злісно вказує зуби. "То чейже знає кожний".

"А хотіли ви над ним пімститись?"

Степан тупнув ногою. "Колиб його спиткав — не знаю, що йому зробив би".

Швестка хвилину роздумує: Степан так легко не дається.

"Де ви були цієї ночі?" — вдарив навпростець.

"Удома був, тут. Слав".

"Це побачимо. Може це вам хтонебудь посвідчить?"

"Може. Михайло — Дюла — наш старий. Спитайте їх".

"Ваших порад не потребує", отризнувся Швестка. "Вчора пополудні ви говорили з Гордубалихою. Про що?"

"Не говорив я з нею", заявив Степан твердо й рішучо. "Я її навіть не бачив".

"Брешете! Сама призналася, що мала з вами побачення — що ви її питали, коли можете прийти по ваші річі".

"Не бачив я її вже десять днів", стоїть Степан на своїм. "Відколи там не служу, не був у Кривім і з газдинею не бачився".

Швестка шаліє. "Бережіться, я вас навчу інакше говорити! Марш, підить покажіть мені, де ви вночі спали".

Степан низує плечима й веде Швестку до хати. Гайдар ступає у віконець: "Гей, старий, ходіть сюди!"

Старий Маня висовується на подвір'я й неймовірно кліпає очима: "Прошу красно, що сталося?"

Гайдар махає рукою. "Але Гордубала цієї ночі побили, дістав кием по пиці. Послу-

хайте, старий, не зробив це часом Степан?"

Старий крутить головою. "Де там, прошу покійно, Степан не міг цього зробити. Степан був удома, спав. Агов, Михайле, піди сюди! Скажи, де був цієї ночі Степан?"

Михайло розважає й каже помалу: "Ну, де мав би бути? Слав нагорі, зо мною та з Дюлою".

КОНСТАНТИН АРГЕТОЯНУ,
новий прем'єр міністрів
Румунії.

З СОВЕТСЬКОЇ УКРАЇНИ

Нові наукові інститути.

Академія Наук УРСР організує нові наукові інститути. Енергетичний, що має досліджувати проблеми пари високого тиску, та вогнераторних турбін, бурого вугілля. Інститут силікатів має за завдання вивчити мінеральну сировину силікатної промисловості. Інститут металургії розроблятиме найважливіші питання металургії Советської України.

З чинних уже досі Інститутів геології, ботаніки, зоології, гідрології, гірології працюють над вивченням природних багатств України. Особливо велику роботу проводить Інститут геології, розв'язуючи основні питання нафтової геології України. Поважні наукові дослідження проводить Інститут гірничої механіки й хімічної технології. Інститути клінічної фізіології, біохемії, мікробіології тощо вивчають проблеми охорони здоров'я з теоретичного боку. Щодо Інститутів суспільних наук, то свою основну увагу вони зосереджують на складанні гісторичних історій, мови, літератури, фольклору, археології та на вивченні історії, боротьби російського й українського народу проти польської шляхти.

Між іншим співробітником Інституту археології, працюючи разом з експедицією малярів реставраторів московської державної Третьяковської галерії над відкриттям фресок XI віку у київському Софійському соборі, виявили приховані під пізнішою олією дві дуже цінні композиції, з яких особливо цікава група п'ятих воїнів у шоломах з зброєю.

Нове знання над мовою.

Цікаво, що цілком замовкли у пресі чутки про складання нового виправленого й поправленого всіляких „націоналістичних помилок“ російсько-українського словника. Здається, що тут розпочали нову тактику, знову таки через багатостраждний Інститут мовознавства. Повстає „надзвичайно актуальне“ питання науково вивчати українську народно-живу мову. Покидаються при цьому навіть на такі „контрреволюційні“ імена, як Чубинський, Драгоманів тощо. Здалося — тільки можна виставити таку добру думку.

Але під живою українською народною мовою розуміють так звану українську радянську діалектологию. Розуміють, що „вороги народу“ у свій час цю „дуже важливу справу“ свідомо гальмували, внаслідок чого випродували багатьох років вивченням діалектології ніхто не займався. „На щастя“ це минуло, „ворогів“ знищено й советські будівничі взяли за „дуже важливу справу“. І в університетах та педагогічних інститутах УРСР ввели окремий курс діалектології української мови. Інститут мовознавства починає вивчати цю важливу справу, організуючи для цього „спеціальні експедиції“.

Встановлено навіть, що студентство виявляє велике зацікавлення до викладів курсу діалектології й вже серед нього є багато, що бажало б взяти участь у намічених „експедиціях“.

Отже всіма цими заходами, нема вже сумніву, „дослідять“, „вивчать“, а може і створять „українську сучасну советську діалектологию“. Це буде перше жива, подруга сучасна, портрета советська діалектологія, що цілком може замінити може й живу, може й сучасну, але не советську, отже „націоналістичну“ українську мову. Ну, а висновки з цього всього зробити дуже легко.

Театр і малярство.

Українські театри тепер під час літнього сезону виїхали на гостинні виступи. З газет довідуємося, що в літньому театрі малярство.

атрі балтійської флотії в Кронштадті відбулися виступи київського оперного театру імени Шевченка. Виставили опери: „Тарас Бульба“, „Наталка Полтавка“, „Запорожець за Дунаєм“. Авдіторія, серед якої так багато народженців з України, тепло зустрічала виконавців.

Харківський державний драматичний театр імени Шевченка гостював у Москві. Цікава з цього приводу вміщена в „Правді“ рецензія пера Давида Заславського, жиди, але київанина, колишнього співробітника „Кієвської Мислі“. Він пише про дві вистави: „Назар Стодолю“ й „Дай серцю волю, заведе в неволю“. Першу виставу попереджує дуже добре зроблена літературна композиція Ростислава Івницького „Тарас Шевченко“. Постановка „Назар Стодола“ ясна, проста й суворая. Це драма, яка ніде не переходить у мелодраму, ніби справжнім Шевченківським закінченням. Прегарна у виконанні Чистикової українська ділячка Галія, життяво створив образ Назара Сердюка. Чомусь то стримана гра таких добрих артистів, як Маріяненко (Хома Кичай) й Козаченко (Гнат Карий). Артистично суворо вигране музичне й танцювальне оформлення пєси.

„Друга пєса — це типова мелодрама, і це не може не відбитися на грі талановитих артистів. Цю пєсу можеб і не варт було (на думку рецензента) оживляти та включати до сучасного репертуару, який не надзвичайна гра М. Крушельницького в ролі Івана Непокритого. Який чудовий артист, яка тонка гра, який найбагатіший гумор — захоплено закінчує свою рецензію Заславський.

В Українському Музеї народного мистецтва в Києві відкрили персональну виставу праць відомого 67-літнього київського маляра Григорія Світлицького. Їх коло сто. Тут і давні його роботи, відомі з своїх численних репродукцій: пейзажі „Лістя шелестить“, „Лістя обспається“, „Музиканти“, „Зішлов місяць“, „Осінні мотиви“, Тут і портрети „Дівчини в червоній хути“, „Портрет доньки“, „Портрет матери“. Тут і сучасні твори: „Вогні Залізноводська“, „Чекають пароплава“, „Останній бал“, „Колгосп у цвіт“. Тут і в зв'язку з Шевченковим ювілеєм три великі картини: „Кріпацьке село“, „Шевченко на засіданні“ й „Етап“, намальовані, як зазначають рецензенти, з великою майстерністю.

Л.

З руху по відділах У. Н. СОЮЗУ

ВАЛІНГФОРД, МАСС.

Організаційні збори.

В переїзді через масачусетський стейт відвідав я місто Пітсфілд. Це гарне місто і живе в ньому коло 60 українських родин, що мають свою церкву в відділі У. Н. Союзу, ч. 150. Більшість наших людей мають гарні доми з городцями. Вони мешкають найбільше в тій ділянці, в якій побудували церкву. Люди дуже гостинні, люблять усе своє, рідне.

Тому не диво, коли їх священик о. Білінський заповів у церкві, що приїхав до нас організатор А. Маланчук і буде говорити в союзових справах, то людей прийшло дуже багато. Предсідник п. М. Соколовський відкрив збори і представив організатора, що в короткій бесіді представив, які користі дає У. Н. Союз своїм членам. Далі обговорив справу з місцевими урядниками: в якій спосіб повести організаційну роботу в їх місцевості. Всі поставились до справи прихильно і за 4 дні мого побуту в їх місцевості, вдалось приєднати більше число членів до У. Н. Союзу. Подовших нарадах цей відділ порішив відсвяткувати 45-літній ювілей Батька Союзу і запросити одного з головних урядників. Також просили, щоб організатор навідувався до них частіше. Цей відділ має всі дані, щоб вибитись на одно з перших місць у стейті Масачусетс.

А. Маланчук, окружний організатор.

НЕ МИНАЄ ТЕПЕР ДНЯ,

ЩОБИ ПРЕСА НЕ ДИСКУТУЛА ЦЬОГО ВАЖКОГО ПИТАННЯ І ЩОБИ ХТОСЬ З ДЕРЖАВНИХ КЕРМАНЧИВ НЕ ЗГАДАВ ПРО ТЕ,

ЯК ПОЛЬЩА ТРАКТУВАЛА СВОЇ НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШИННИ.

ЯК ХОЧЕТЕ ДАТИ НА ТАКІ ЗАПИТИ

ОСНОВНУ ВІДПОВІДЬ

ДАЙТЕ ЙОМУ ЗБІРКУ ДОКУМЕНТІВ ПРО ПОЛЬСЬКУ ПАЦИФІКАЦІЮ В ГАЛІЦІНІ, що її видало Об'єднання Українських Організацій в Америці в 1931. році під наголовком:

POLISH ATROCITIES IN UKRAINE

500 СТОРІН ДОКУМЕНТІВ. ЦІНА ЛІШЕ 1 ДОЛЯРА.

ЗАМОВЛЯЙТЕ:

„SVOBODA“ P. O. Box 346 Jersey City, N. J.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА“.

SHENANDOAN, PA.

ЗАХОДОМ ВІДДІЛІВ 98 І 446 УКР. НАРОД. СОЮЗУ

відбудуться:

НАДЗВИЧАЙНІ СОЮЗОВІ ЗБОРИ В ЧЕТВЕР, 5. ЖОВТНЯ (OCTOBER 5, 1939)

в 7. годині ввечір

В ST. MICHAEL'S AUDITORIUM, CENTRE ST., WEST END HALL,

SHENANDOAN, PA.

На ці збори запрошуються урядники і члени обох відділів, а так само урядники з поближніх околиць. На зборах буде присутній організатор У. Н. Союзу В. Загаєвич, а також окружний організатор С. Худинь. Вони будуть промовляти українською мовою до старших членів, а англійською до молоді в організаційних справах У. Н. Союзу. Тому побажання є, щоб на збори приїжджали більше молоді. Члени з класу Т. повинні мати з собою свої грамоти на зборах.

ЗА ВІДІЛИ 98 І 446: І. Чорний і Р. Лесько, секретарі.

ПОЗІР! БЕЙОН НЮ ДЖЕРЗІ! ПОЗІР! ОДНОСЕЛЧАНІ СЕЛА ГРИГОРОВА, ПОВІТ РОГАТИН

в СУБОТУ, 7. ЖОВТНЯ (OCTOBER 7, 1939)

в УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ ДОМІ, 35 WEST 19th STREET, BAYONNE, N. J.

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

Ввесь прихід призначений на „Рідну Школу“ в Григорові. Запрошуються всі, що походять з сусідніх сіл, і всіх українців узагалі. Початок у год. 7. веч. Вступ 35 центів.

СПОСОБИ ВЕДЕННЯ ТЕПЕРІШНЬОЇ ВІЙНИ

Полковник Фредерик Палмер, старий військовий кореспондент і мілітарний історик, перестудіювавши перший тиждень європейських битв, написав понижчу статтю, в якій розглядає способи ведення війни — на суші, морі і в повітрі. Ось його стаття:

Воєнні знавці з напруженою увагою почали збирати дані з воєнних фронтів, щоб вивідати, яких модерних воєнних приладів уживають великодержавні армії Європи в цій війні. Бо війна в Іспанії й Китаю — то була лиш початкова спроба, як маєтись вести війну. Тепер уже можемо виробити собі достаточне з'ясування, якщо не дефінітивне закінчення розгри армій.

Польський терен дає нам образ того, як модерний механізм і моторизація сприяє швидким рухам добре випосаженої в ту воєнну машинерію армії над її слабо вивінуваним противником. Німці були змобілізовані й готові до ударної акції. Швидкість, з якою нмецька армія розвиває свої удари на армію польську, пригадує сили кавалерії старих воєн, які гурганом пролітали ворожий край і яких не сила була стримати.

Перш усього щодо літаків. Німці сконцентрували свої бомбовики проти Польщі з точно означеною ціллю, вимірною тактикою і з результатом — які експерти наперед уплянували. Як тільки ті бомбовики злетять за своїх левовиць, вони прямують просто на такі об'єкти як мости, залізничні осередки, доставові й амуніційні центри та шляхи. А на Варшаву та інші польські міста силляться бомбові дощі ще й на те, щоб викликати серед мас паніку і так завалити дороги втікачами, їхніми тваринами та возами і таким чином загальмувати рухи польської армії й транспорту.

Воєнні експерти не здивувалися тим, що німці не виконали повітряних нападів ні на Лондон ані Париж у першому тижні війни. Бо так нам неможливо було дотепер зазначитись з ефектами бомбардувань ворога на наші міста, що заздалегідь приготувались до оборони проти тих нападів — пострілами проти бомбових сховків, заосмотривши населення в газові маски та виселивши на села старців, жінок і дітей.

А на морі? Бритійські бомбовики бомбардували німецькі кишенькові військові корабель в Кільських каналах. Причина цього рейду була, зробіти той корабель нешкідливим для британської флотії, бо він — колиб так своєю швидкістю випередив би британські воєнні кораблі. Німці подають, що шкода з того рейду була лиш та, що збитий літак упав на чердак корабля „Гайсенар“, британські звідомлення кажуть, що той корабель поважно ушкоджений.

Друга причина того британського рейду могла бути для той цілі, щоб випробувати повітряні сили проти воєнних пристаней і більших воєнних кораблів.

Ту саму тактику можуть підійняти також німецькі бомбовики проти британських великих воєнних кораблів.

Нема сумніву, що німецькі воєнні кораблі будуть стояти в своїх портах так, як і британська воєнна флотія під час світової війни, схоронена перед субмаринами, готова однак виплисти в хвилині появи на морі німецької флотії. Тепер же британська флотія му-

сить стояти також на сторожі проти повітряних нападів.

Французи в своїй офензиві проти німців на заході використовують свої бомбовики так само, як і німці в Польщі. Французи і британці разом — бодай на цю пору — мають у повітрі перевагу над противником. Звідомлення з західного фронту подавали про французько-бритійські повітряні напади на індустріальні осередки над Реном. Фабрики Круппа в Ессені можуть стати головною точкою для бомбовиків, хоч ті фабрики мабуть сильно нашіповані протилежними гарматами; бомбардовано вже також залізничні центри і мости на Рені.

Так, як французька офензива ведеться на лівій від той смуги, де дві ворожі лінії фортифікацій розбігаються від Рену, і зачала запускатись в німецьку територію, що звється Ренщина, розбивання мостів з повітря являються дуже важним чинником, бо це перешкодить німцям скріплювати ту армію, що там борється, свіжими силами.

Показалося, що повзи причинились дуже багато до швидкого німецького маршу в польський край. Виглядає так, що лиш завдяки повзам могла німецька інфантерія й велика частина артилерії, тягненої кіними, зробити такі швидкі побідоносні перемарші. Суха погода й затверділі стерні зіжглих піл стали також у великій пригоді, бо німці не мусили вживати до риг до свого наступу. З тих слабих інформацій, які маємо з західного фронту, можемо вносити, що французи ведуть свою офензиву проти німецьких сил серед цілком відмінних умовин.

Субмарини? Ті кораблі, що їх дотепер затопили німецькі субмарини, не мали охорони з боку воєнної флотії й вони були на морі як порозганані вівці на пасовищі — й легко падали жертвою вовків.

Газ? Не було дотепер звідомлень, щоб німці вживали газу в своїх повітряних рейдах. З цього можна вносити, що від світової війни не винайдено нового газу, й по думці знавців вибухові бомби матимуть більший ефект, як дотепер уживаний трійливий газ.

А що з випробуванням уже мустардовим газом? Коли нас безнадійно не обдурюють про ініціативу приготування всіми арміями, то мабуть цього газу таки вже вживали німці на заході, заповнюючи ним той грунт, яким переходила наступом французька армія з метою полкети воєняків. Так само той газ палитиме німців, коли вони схотять зробити протинаступи на французів.

Не знаємо ще нічого про величезне число інших деталей. Годі щось певне сказати про втрати у повзах і літаках. Не знаємо які ефекти матимуть ті вогні, що їх поширював ворог на свого противника і які закінчення витягне з того противник. Наші пояснення обмежуються лиш до того, що вже мало місце в останній тижні війни. Не беремо також говорити про лютої смертоносних промінів та про бомби з убивчим пльмом, які буцїмто вбиватимуть ти сячі живих істот. („Українські Вісти“ за едмонтонським „Джорналом“).

Льогічна відповідь.

Учитель: — Чому риби є німі?

Мовчанка. — Вкінці стає Ромцьо і каже:

— А хто міг би говорити під водою, пане професоре?

ПРАВДИВИЙ ПРОРОК, ЧИ ФАЛЬШИВИЙ?

Князь Губертус цу Левенштайн, бувший провідник німецької централістичної партії, при нагоді свого приїзду до Нью Йорку заявив, що як Гітлер не прийме справжнього миру, то в Німеччині повстане проти нього нарід.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ ВКІНЦІ ПРИЗНАЮТЬ: КАРПАТСЬКА УКРАЇНА НЕ ТЯЖИЛА ДО МАДЯРСЬКОЇ

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

Спростування.

Через помилку збіркового комітету, який займався збіркою, не подано разом усіх списків з жертводавцями, що зложили жертви під час свята Дня Української Жінки. Пропущено спис отих осіб по \$1: М. Сілівська, В. Сидор, Т. Пасай, К. Каролинська, по 75 ц.: В. Козак, Р. Бєріс; по 50 ц.: Я. Процишин, П. Пелех, І. Камфоняк, А. Гричук, А. Сороката, М. Шпак, Наколівська, А. Касків, А. Зеленицька, О. Градло, А. Касків (з Бостону), А. Сидор, Ю. Бурак, А. Сидор; по 25 ц.: П. Гук, А. Черкас, Градло, Ю. Самборський, Лаповий, А. Ремінік, П. Кічак, В. Кучеряк, І. Стрик. М. Колісник, секр.

УКРАЇНСЬКІ СІННІ КАЛЕНДАРІ на 1940 РІК

- у гарних кольорах
- Календарієм друковане українською мовою
- Свята означені читким червоним друком

25 центів один 25 5 за \$1.00

Гуртові ціни подаємо на більш замовлення.

Найкращість треба посилати разові замовленням.

На С. О. Д. не виспалється.

- Свята-Тереза
- Христос прощається з матері
- Різдво з ангелами
- Пресв. Серце Преч. Діви Марі
- Пресв. Серце Христове
- Христос на Оливній горі
- Преч. Діва Марія з малим Ісусом
- Ангел Хоронитель
- Св. Йосиф і малий Ісус
- Свята Родина
- Ісус добрий Пастир
- Слава во вишніх Богу
- ЗА УКРАЇНУ
- ЛИСТОПАДОВІ ДНІ
- КИЇВ НАШ
- ДІВЧИНА З УКРАЇНСЬКИМ ПРАПОРОМ
- ГЕТЬМАН МАЗЕПА
- СИНІ МОЇ ГАЙДАМАКИ
- ЗАПОРОЖЦІ
- ХЛОПЕЦЬ І ДІВЧИНА ПРІ КРИНИЦІ
- ГУЦУЛ НА ПОЛОНИНІ
- МОЛОДА УКРАЇНКА
- НАТАЛКА ПОЛТАВКА
- ЛІТО НА ФАРМІ
- ІВАН ФРАНКО
- ХАТА І ГОРОД
- ЖИВІ
- ДУХ СВОБОДИ АМЕРИКИ

Замовлення слати на адресу:

SVOBODA

81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Цікаве признание в цій справі знаходимо в „Дзєнніку Бидгоскім“, ч. 152, в статті: „Між Прагою й Будапештом“. Щоденник, аналізуючи політику сучасної Мадярщини, ставить собі питання, в котру сторону повинні поляки звернути свої симпатії — на Будапешт чи вєстакі — на слов'янську Прагу. Автор статті признає, що в Мадярщині є багато надій багатьох мадярських політиків на неї. Але, трактуючи річ реально, годі польській державній радії тим тільки вдовольнятися.

„Ставляючи концепцію, з мадьярами, чи з чехами — не хочемо виключати, що очевидно, було найкраще з одним й другим. Однак, чи це можливе?“

„Наш приятель (тобто Мадярщина — прим. Н. Ч.) є тільки тим романтичним власником доброго спокою, земляком, що одушевляє романтизмом своєї циганської музики і вкінці тим безжурним „мадьяром“, повним фантазії й умору.

„Але все типовий сентимент, який нам ніколи шкодити не може, але не може також чинити на нашу державну націю й політику.

„Бо мадьяри, яких прикметую є не завжди узасаднена амбіція, ніколи не виречуться свого ревізіонізму, який у наших умовах є тільки імперіалізмом.

„Бо ані Словаччина, ані Карпатська Русь, ані Хорватія і Семигород поза географічною структурою не тяжать до держави корони св. Степана.

„Добробут у бувший чехословацький державі виказав навіть, що географічні умовини тут не надто сутні.

„Але на нашу думку деякі граничні поправки по думці самоозначення народів повинні бути бути узглядені.

„Мадярський ревізіонізм, що сьогодні є невідлучною прикметою мадярського характеру, поштовхнув їх в обійми „недовольних“ (тобто Німеччини й Італії — прим. „Нов. Ч.“).

„Що й казати! „Дзєннік“ справді здобувся на об'єктивізм! Признає сьогодні, що Карпатська Україна (поза географічним положенням) зовсім не схиляється до об'єднання з державою корони св. Степана, а так само було і з Словаччиною. Далі признав „Дзєннік“ мадьярам тільки право до граничних поправок, іншими словами: стає на становищі віденського арбітражу з листопаду 1938 р. Цінне признание.

Іван Шварко.

ПОВІР'Я І ЛЕГЕНДИ СВЯТОІВАНСЬКОЇ НОЧІ

Овіяне чаром буйної, як український степ, романтики, свято Купала в українській передхристиянській домі, так само як і нинішнє свято св. Івана Хрестителя, принадало на перші дні ліпня, тобто під найкращу літню пору. А принадало воно під цю пору зовсім не випадково.

Палкі літні дні й ночі. Дні й ночі, оповнені дивним, ароматом усього дикого квітня на розсміяних, золотих ланах. Дні й ночі, що в них життєва снага аж розсаджує молоді груди! Очі, чарівні дні, злідило з тогочасними релігійними віруваннями були саме тією благословенною порою, в якій „всесомутний“ Даждбог і його вродлива племінниця, богиня весни, краси й сили життя, Ладо, всеціло запанували над холодною, як мертв'як, взнощою та як смерть поганого богині зими, Мореною. А щоб о-та благословенна хвилина якнайдовше протривала і як слід люди її використали, на сторожі стояв вічний юнак — бешкетник, бог розкошів і кохання Купало.

Та не вважаючи, так би мовити, на оргічний характер свята, що живо нагадувало собою староримські вакханалії під олікою бога вина Діонісія, народня увага вибирала всеславно в найкращі шати культу. Той культ іще й досі зберігається по наших селах у виді окремих звичаїв, повітря і легенд, що разом є безумовно цікавою спадщиною української перехристиянської культури.

Побувши в різних східно-галицьких місцевостях, можна ствердити, що в навічєрє св. Івана, мабуть таксамо, як давньою давниною у навічєрє свята Купала заквітчують наші селяни свої хати блакитними волошками, червоними маками й іншим зіллям, що його ще за дні діти на полях прибирали. Хай, мовляв, які колись радується, хай, як цвіт, сміється і пахне життя!

А ввечері молоде село аж заходить від опівів і танків.

Каже літописець, що „время оно“ в нічку Купалову молоді хлопці ватру розкладали велику і співали і таїцювали та ріжні „бісовські пласання“ витівали довкруги тієї ватри. А коли полум'я розгорялось до можливо найбільших своїх розмірів, тоді кожний із хлопців обов'язаний був на очах дівчат перескочити полум'я, без огляду на те, чи перестрибне, чи... шубовсне ввєсь у саму середину ватри і одорова поцєється. Цим хлопці доказували своїм вибранкам парубочю зрілість, проворність і мужність.

Сьогодні, щоправда, уже тільки в горах, особливо на

Лемківщині, залишився без зміни той давній звичай. Зате на долах, майже в кожному нашім селі, як тільки ввечері, хлопці й дівчата збираються над потоком чи річкою. Дівчата мають, кожна з інших цвітків, ушиті вночки і пускати їх з водою. „Гей на Івана, гей на Купала“ — співають тоді давню пісню, а хлопці за той час напередиди вилловлюють з води вночки. Як для хлопців так і для дівчини, вилловлений вночок — це символічна вояжба такого, чи іншого вибору судженої чи судженого.

Та, борони Боже, в цю нічку, хоч на волосок, заснути парубкам! Перед ними велике завдання, а ночі — женька. Кожну хату, де дівчина віддана, як тільки в сні потоне село, вони мусять — замітити! То пишними цвітками, то китинками спілани вишень (буває ще й з цукорками!), то бодай великим будяком чи лопухом та ще й „он-якого“ бо-гомаза на стіні саджемо нама-лювати, залежно від того, якою славою тішитесь дана дівчина серед парубочього світу. А коли вже всіх дівчат „замаємо“, тоді обов'язково (!) треба ще й жидові, чи яко-мусь іншому недолюблюваному близькому, воза аж на верх хати витягти, здохду кинути на замку хатніх дверей по-вісити, ворота попереділювати, комин околотою заткати а-бо іншу якусь нещадливу, але дотепну пакість заповідати, від чо-гож би й був бешкетник Купало!

Саме соненько Боже, сам Даждбог, купається раннім ранком на св. Івана — каже народне повір'я. — Ажє вода-ники, що замешкують дна річок і ставів, іще в навічєрє свята загрили воду й очистили її від усякої шкідливої погани.

І — насправді. У селах Боб-речини він стріне жінку, як рішуче впевнятимуть вас, що буцім то на власні очі бачили, як на св. Івана сонце купалося.

А колиж воно це робило? — буцім то поважно спитав я раз таку жінку.

— Та такі зараз, як тільки зійшло — відповіла.

— Гм... Але деб то воно могло купатися? Кажуть же, що воно ще більше як уся на-ша земля?

— Та певно, що десь-там у глибинах морів, з яких виходить...

— А якжеж воно й робило цю дивовищу?

— Та ось як було: двічі чи тричі то підносилося, то вно-ву опало.

— Невжеж би так, як гу-сак чи качурик, і стрибало і плюскалося?

— Отак самісінько, як ви ка-жете, — достовірно так!

Тому й не диво, що тільки від св. Івана село без ціякої тривоги починає розкошува-ти річними купелями.

Згідно з повір'ям, у Свято-іванську ніч і папороті цвітє до ранку вже відвітає, а Святоіванські мушки появля-ються, як ніколи раніше, ціли-ми табунами і шитять, як во-жі очі у літні. Доглянути цвіт папороті можна тільки в саму найглухішу пітьму, а в-ла-сноурочно його зірвати й захо-вати — це те саме, що й здо-бути собі справжнє щастя, бо той цвіт має чародійну силу. Але у сторону вогників небез-печно й глянути, бо не стям-ишся, як нимохити підеш ва-ними, а вони заведуть тебе у невір'я... Цеж прокляті ду-ші, найнастише зрадники рід-ного краю, що караються у вічному горні й уже по своїй вдачі вони — тільки шкідники.

А вже що найцікавіше тут, це Святоіванські легенди. Ось, наприклад, за одною такою легендою, що я її заслужив на селі, існує окрема порода жі-нок, що змерли через неща-сливе кохання. Таких жінок багато і мабуть вони навіть і після смерті живуть... Вони непомітно для людського ока, тільки під Святоіванську ніч, як сутеніє, можна доглянути їх закутані туманом білі тіні, що сновигають десь над ярами, узліссях, в галях і над берега-ми нетеч. Ці нещасні жінки ма-ють мати неабияку радість і задоволення, коли вдається їм тоді заповідати якусь пакість чоловікам...

Та найцікавіше, щоб схопити намічені жертви, ці жінки-тіні дурять їх і дурять. Розхили-ють перед ними тонесенький, який паутинною тканий серпа-нок, що втулює їх сповидні тіла, надять їх найпестливіши-ми шепотами, закоханими у-сміхами, аж доки не заведуть їх у тернисті хащі, що калі-чать тіло, в нетри, в багна, що западаються, в глибокі лісові гущі, звідкіля нікому ніколи вороття нема... Тільки як зорі займаються, вони серед ре-готу покидають свої жертви, коли ці жертви валяться вже з ніг, виснажені до краю втомо-ю й оманими забаганками...

Таким робом ті скривджені колись жінки бодай раз до ро-ку мають змогу доклати со-лодкої містни на невірних, за-едно жадібних і ніколи неси-тих хлопцях за те розчаруван-ня й ту розлуку, що колись загнали їх у могилу...

Кажуть, що таких жінок, а називають їх русалками і ма-вками, по багнах і лісах буває повнісінько. А у Святоіванську ніч то навіть і по хатах їх чи-мало. Тому, коли ввечері, не можна вимітати сміття з хати за поріг. Це означало б про-ганяти всі ті душі, що замеш-кують хату, а між ними також і тих жінок, що помирли в

ІДЕ ДО ВИБОРІВ.

Так, не Марлін Дітріх, відома фільмова зірка. Та не готується вона тут до якоїсь фільмової ролі, а реєструється вперше до голосування при виборах 7 листопада. Вона одита в костюмі, в котрому виступала в своїй ролі. Вона стала громадянкою недавно.

наслідок нещасливого кохання.

У стінах хати вони зовсім не-шкідливі, але за порогом за-раз так і прискакують до чо-ловіків...

Ці душі на добавок ще й д-уже зависні. Особливо всю Свя-тоіванську ніч вони нападають на закохані пари, що прохо-джуються в сутінні ввечора по відлюдних місцях. Треба тоді, коли пари держаться під руку, зайняти всю ширину стежки чи доріжки, щоб тіні душі не ви-передили їх, бо інакше хлопця-колись оті душі принадають і на смерть залоскотують, а дівчина ще перед вінчанням помре...

Таких легенд — чимало. І в усіх них, попри нікому нічого невидну мило романтичну на-вність, попри красу й поезію, можна віднайти ще те „щось“, що бавить нас, хвилює, веде у поштовху могом зацвілих століть, веде кудись так далеко, що й оком душі годі туди заглянути...

І хоч прогомонили цілі віки, хоч не одна буря проходила над українським народом і його землями, то не тільки не зникла, але навіть не по-линяла чарівна форма тих ле-генд. Звичай, повітря і леген-ди, зв'язані із святом Купала, залишилися у нас досьогодні майже в первісному вигляді.

Що така їх доля — видно вони справді сильні, гарні, життєві.

Думки.

— Коли доля всміхається до нас, то лише на те, щоб по-казати нам свої зуби.

— Багатий має лише близь-ких, а бідний лише далеких кривих.

— Найліпшим провідником для подорожуючих є — гріш.

— Не силкуйся на розмову з жабою зо ставу про океан.

— На питання долі часто відштовпує припадок.

Степан Мусійчук.

ЕДИНАМОСЬ

Народе український,
Гей великий мій народі!
На твоїх всіх просторах
Чорна хмара непогоди.
А ти живеш в роздорах.
А ти не бачиш того,
Як але монгол із піночі,
А з заходу німота
Друть хліб твій з твоєї роти.
Дітвись! Там діти твої,
Гі найменші немовляти,
Обкрадені рідоту;
Хати убили в твоїх тата
Матір розпинають.
Невже Тебе неволя,
Всі катівські тюрми й мукі,
Нічого не навчили?
О, єдина! Подай руки!
Личи всі свої сили,
Горить там Твоя хата,
У вогні майно пале;
Та не не пізно встати.
Чуєш? Єдності бажає
Україна, Рідна Мати!

Дивлять літ в тюрмах закуті,
Мі погоди так чекали,
І ридали і багали,
Богом й світом призабути.
І хати нас пригадали,
Нам онік обцали;
Підпалили нашу хату,
Щоб свою збудувати.
Розгорів вогонь лютий,
У пожежі діти гинуть,
Діти Матері-України
Іх ридання голос чути:
Гей! Рятуйте нас, рятуйте!
Палить ворог нашу хату,
Де ви? Де нас так багато?
Пробудьтесь! Гляньте! Вуайте!
Бийте в дзвони на тривогу,
Кажіть всім, оповідайте!
Кридай наші пригадайте
Перед світом й перед Богом!
Як не станемо всі спиті
В цю гірну хвилину люту,
Продадем в юмках закуті...
Гей! До злуки! Будем вільні!

ЗБОРІ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

МЕНВІЛ, Р. АЛ. Місячні збори Тов. ім. М. Драгоманова, від 181, відбулись в суботу, 7 жовтня, в годині 4, пополуночі, в У. Н. Домі на Компелай Гіл. Обов'язком всіх чле-нів прийти на означений час, бо є важні справи до погодження. — Юрій Ясінчук, прес. Новло Тиняк, кас.; П. Черкас, секр.

КЛІВЕНД, О. Збори Тов. Соція, від 336, відбулись в неділю, 8 жовтня, в 12 годині ввечері. Про-ситься всіх прийти на збори і при-нести книжочки, випривати свої вкладки, принести з собою нових членів до виписки в організацію У. Н. Союз. — Тимко Кальмук.

ВУНСАКЕТ, Р. АЛ. Три-квартальні збори Тов. ім. Івана Франка, від 241, відбулись в суботу, 7 жовтня, в 7 годині ввечері, в церковній галі Вест Скут Ст. Проситься чле-нів прийти на час. — Р. Галойшка, секр.

БРУКЛИН, Н. Я. Збори Тов. ім. Б. Хмельницького, від 158, відбулись в суботу, 7 жовтня 1939, в год. 7:30 ввечері, в Укр. Нап. Домі, під числом 216-218 Гренд уличі. При-йнялись кожного члена кошечна. — П. Дубовський, прес.; М. Багаль, секр.; І. Пагут, кас.

ДОСТУПНІ В КОЖДІЙ ГОДИНІ

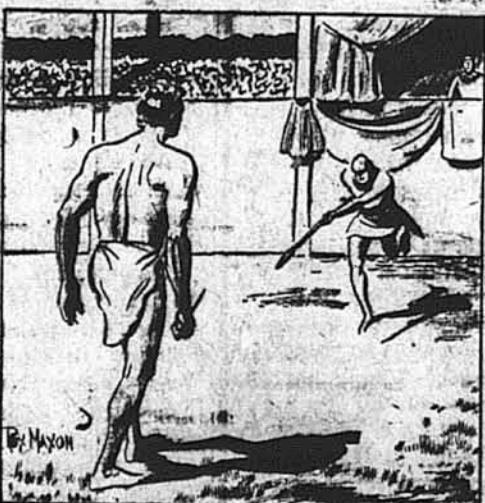
Нема потреби зважати на годину, бо наші услуги є доступні негайно в кожній порі дня чи ночі, бо ніхто не може перед-бачити, коли йому випаде якась пекуча потреба.

Пам'ятайте також, що наші услуги є доступні для кожного в такій мірі, як і доступність щодо часу.

STEPHEN J. JEWISIAK & SON FUNERAL DIRECTORS

77 Morris St., Jersey City 34 E. 25th St., Bayonne
Phone: Bergen 4-5989 Phone: Bayonne 3-0540

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

Тарзан, лише з малим кин-джаликом у руках, спокійно йшов назустріч Гаюрку, котрий держав у руках довгу спису, а крім того доброго меча біля себе. Гаюрк, побачивши Тарза-на, почав з цілої сили бігти до нього. Він задумував скоро з ним покінчити, ще заки випу-стять з клітки льва.

Тимчасом люди, що мали відкрити клітку з львом, натра-пили на якісь труднощі і не могли відкрити дверей. Лев тимчасом лютівся, кидався на всі боки й старався лапою за-хопити працюючих біля кліт-ки людей. Це додавало йому зайлості і лютости. З другого боку давало борцям нагоду наперед покінчити з собою.

Гаюрк рішив упоратись як-найскорше. Бо він льва боявся більше ніж Тарзана. Що буде, коли лев, замість на Тарзана, кинеється наперед на нього? Держачи перед собою спису, він думав нею при першій стрічі прожити Тарзана. Тепер він не задумував гратися зо своєю жертвою, як він робив передтим.

В той час, як Гаюрк гнався з люттю до нього, Тарзан в-робив таку річ, що всіх вирази-ла в подив і збаламутила са-мого Гаюрка. Він узав ніг і преспокійно встромив собі й-го за пояс. Далі став собі преспокійно з опущеними й порожніми руками та очікував так приходу лютотого й озбро-єного великана Гаюрка.

НОТИ — НОТИ — НОТИ

(Державне Видавництво України)
Ой у саду пишна, Кошпів... 10 п.
Вийде, вище, Кошпів... 10 п.
Ой ти гарний, Семене, Лисенко... 15 п.
Ой при лунку, Рубель... 15 п.
Ой летіла зозуленька, Ревущ... 30 п.
Боже великий, Україну храни,
Давидовський... 30 п.
На горді верба ясна, Демущ... 30 п.
Ой марнож і марно в тюрні сиджу, Метус... 30 п.
Ой шом то за шум, Стеценко... 30 п.
Ой дуб дуба, дівчино моя любя, Ревущий... 30 п.
Ой три чашки, Білого... 30 п.
Зимовляйте в: 227-30

JOHN PROKOPENKO,
42 W. 18th St., Bayonne, N. J.

Д-р ВОЛОД. ГАШНИЦЬ
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР І ХІРУРГ
690 S. 19th ST., NEWARK, N. J.
Tel.: Essex 3-5066

Урядові години: Від 1 до 3 поночі,
від 6 до 8 ввечері.
В неділі згідно з умовою.

Д-р ЮРІЙ АНДРЕЙКО
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР,
ХІРУРГ І АКУШЕР
321 E. 18th STREET,
between 1st and 2nd Avenues,
NEW YORK, N. Y.
Tel. GRAMERCY 5-2410.

Урядові години: рано від 10 до
12 Ввечері від 6 до 8, а в неділі
рано від 10 до 12.

ЗАНЕДБАНІ ХРОНІЧНІ НЕДУГИ

ведуть до безпідприємного терпіння.

Аналіз крові, лугу „Екс“,
аналіз сечі, медична екзамінація
ПО НИЗЬКИМ ЦІНАМ
зверніть увагу на діагнози.

Ревматичні стани, „Гей фівер“, астма,
клатотні відкловоті кишкі, піхура,
залозі і нирок лікуєсь модерні
спосібамі. — ПОРАДА ЛАРОМ.

DR. DE RUHA

128 East 88th St., New York City

Кожного дня від 10—2 год.
І від 4—9. У неділі від 10—2.

Особна ждальня для жінок.

МИРОН ЛИТВИН

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Без ріжниць, як далеко мога
Ніюарком. Браї потреби тєл-
фокує до лас. Обслуға шира
і тєсна. — Общє:
353 MORRIS AVENUE,
cor. Springfield Ave.
NEWARK, N. J.
Phone: Essex 3-5347

ІВАН БУНЬКО
УКРАЇНСЬКИЙ УНДЕРТЕЙКЕР
заряджає погребам по ціні тєл
низькій, як \$150. Обслуға
найкраща.

JOHN BUNCO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th ST., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as \$150.
Telephone: GRAMERCY 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
ЗАНІМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ
В БРОК, BROOKLYN, NEW
YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 E. 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel. Orchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 PROSPECT AVENUE,
(cor. E. 185 St.), BRONX, N. Y.
Tel. Melrose 5-5577

Розсіяний.

Професор: Скільки разів ма-
ю ще тобі повторювати, щоб
ти не перешкаждала мені, ко-
ли я працюю.

Жінка: Я хотіла тобі поба-
жати лиш доброї ночі.

Професор: Це могла ти зро-
бити зовсім добре вввтра рано.